

KÖZÉPISKOLÁS TANULÓK PSZICHÉS JÓLLÉTÉNEK ÉS EGÉSZSÉGMAGATARTÁSÁNAK VIZSGÁLATA A SZOCIÁLIS HIERARCHIA MENTÉN

Kriston Pálma *, Pikó Bettina **

* SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola

** SZTE Magatartástudományi Intézet

Kulcsszavak: társadalmi helyzet; pszichés jóllét; egészségmagatartás

A társadalmi-gazdasági helyzetből fakadó egészségbeli különbségek vizsgálata mind hazai, mind nemzetközi szinten a társadalomkutatások egyik fontos területe (Kopp, 2009; Kok, Avenando és Mackenbach, 2008). A szakértők szerint a szociális helyzetből fakadó egészségügyi eltérések mértéke életciklusonként változik (Ben Shlomo és Kuh, 2002). Serdülőkorban a társadalmi helyzetből fakadó egészségbeli egyenlőtlenség jellemzően a pszichés jóllétben és egészség-magatartási szokásokban mutatkozik meg (Piko és Fitzpatrick, 2007). Kutatásunk célja az volt, hogy feltárjuk középiskolás fiatalok pszichés jóllétét és egészség-magatartási szokásait a társadalmi hierarchiában elfoglalt helyzetük mentén. Vizsgálatunk kvantitatív módszerre épült: kérdőíves adatfelvételt végeztünk 2010 őszén Szegeden. Rétegzett mintavétellel összesen 656 középiskolás került a vizsgálatba (14–21 év közöttiek). A kutatásban a társadalmi helyzetet a szülők iskolai végzettsége és a szociális hierarchia önbesorolása alapján vizsgáltuk. A pszichés jóllét felméréséhez az alábbi mérőeszközöket használtuk: Gyermekkori Depresszió Kérdőív (Child Depression Inventory), Életszemlélet Teszt (Life Orientation Test), Kontrollhely Skála (Locus of Control Scale) és Életelégedettség Skála (Satisfaction With Life Scale). A szerfogyasztást – a dohányzást, az alkoholfogyasztást és a marihuána-használatot – életprevalencia szinten (fogyasztott-e valaha) és háromhavi prevalencia szinten (az elmúlt három hónapban mennyit) elemeztük. Eredményeink szerint a középiskolások pszichés jólléte és szerfogyasztási szokásai közötti különbségek jelentős mértékben összefüggnek társadalmi helyzetükkel. Az anya magasabb iskolai végzettsége a tanulók nagyobb mértékű optimizmusával ($F=3,96$; $p=0,019$) és életelégedettségével ($F=4,97$; $p=0,007$) mutatott szignifikáns kapcsolatot, noha a rendszeres alkoholfogyasztás ($\chi^2=13,51$; $p=0,09$) is a magasan iskolázott anyák gyerekei körében a legmagasabb. Azok a diákok, akik a társadalmi hierarchia alsó fokára helyezték magukat, kevésbé voltak optimisták ($F=5,78$; $p=0,003$) és elégedettek az életükkel ($F=33,5$, $p=0,000$), jellemzőbb volt rájuk a depresszió ($F=10,065$; $p=0,000$) és a belső kontroll hiánya ($F=6,61$; $p=0,001$). Kutatásunk eredménye a társadalmi helyzet pszichés jóllétre és egészségmagatartásra gyakorolt szerepére hívja fel a figyelmet, ami fontos kiindulópontot jelenthet iskolai egészségfejlesztési programok megtervezéséhez.

D2

A kutatás az Egészségügyi Minisztérium ETT 012-08/2009 számú pályázat támogatásával valósult meg. Pikó Bettina támogatást kapott a TÁMOP 4.2.1.-B/09/0/KONV-2010-005 keretén belül.